

економіці, якщо дані організації соціальної сфери не будуть функціонувати зовсім або діяти не на повну потужність.

Інтенсивний розвиток соціальної сфери, підвищення її значимості в соціальній ринковій економіці вимагають росту ефективності галузей соціальної сфери. До ступеня росту ефективності відносяться: наявність нормативної бази; забезпеченість економічними ресурсами; пільгове оподаткування; гнучка система керування.

Особливу увагу слід приділяти при оцінці ефективності соціального обслуговування проблемі якості та рівню обслуговування населення. При реалізації цієї проблеми виникають детальніші предмети оцінки ефективності, такі як: види обслуговування; форми, методи і технології соціального обслуговування; результати соціального обслуговування. Для оцінки цих видів обслуговування використовуються методики: оцінки ефективності видів соціального обслуговування; оцінки ефективності форм, методів, високих технологій соціального обслуговування; оцінки результатів соціального обслуговування.

Слід констатувати, що до сьогодення не знайдена єдина модель оцінки ефективної організації, не вироблений єдиний показник ефективності соціальної діяльності, але розроблена множина подібного роду моделей, пропонуються десятки критеріїв ефективної організації.

1. Соціальне забезпечення в Україні: Збірник законодавчих актів та офіційних документів. Вип. 4 – К., 1998. – 125 с.

2. Теренс М. Ганслі. Соціальні політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. – К.: Основи, 1996. – 86 с.

3. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. – К.: КНЕУ, 2000. – 182 с.

Отримано 20.05.2008

УДК 332.133.44 : 664.6

В.В.РЖЕПШЕВСЬКА

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ ЧЕРЕЗ НОВІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Розглядаються проблеми розвитку регіональних підприємств промисловості. Проведено аналіз економічного середовища регіону, виявлено напрямки підвищення конкурентоспроможності підприємств. Доведено доцільність створення регіонального міжгалузевого кластера на базі підприємств харчової промисловості.

Забезпечення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств є першочерговим завданням у контексті вступу України

до СОТ. Перспективи, які вбачаються у можливості залучення іноземного капіталу та інноваційно-інвестиційного досвіду для підприємств, є необхідним поштовхом до їх інноваційної перебудови. Діяльність сучасних підприємств харчової промисловості базується на розумінні потреб споживачів із зростаючими вимогами до якості продукції при скороченні середньодушового споживання, змін кон'юнктури ринку та високого рівня галузевої експансії.

Висвітлюючи проблеми розвитку вітчизняних підприємств харчової промисловості вчені звертають увагу на теоретичні та практичні аспекти трансформації галузі в цілому, вказують на наявні резерви підвищення ефективності й інтенсивності виробництва. Проте недостатньо розкрито визначення основних тенденцій розвитку та стратегічних орієнтацій підприємств хлібопекарської промисловості.

У порівнянні з обсягами виробництва хліба й хлібобулочних виробів у радянські часи, нинішні обсяги його випічки скоротилися катастрофічно – приблизно на третину. Якщо в 1990 р. було виготовлено 6,7 млн. т хліба й хлібобулочних виробів, то за останні 5-6 років обсяги знизилися, стабілізувавшись на рівні 2,3 млн. т, однак у вартісному вираженні показники ростуть [1]. Правда, до галузевих успіхів цю тенденцію ніяк не можна віднести, оскільки все в країні дорожчає – сировина й ресурси. З огляду на те, що держава як і раніше намагається регулювати ціни на хліб по всій країні, то особливих дивідендів від своєї діяльності пекарі можуть ще довго не отримати. Тому галузь, хоча і є однією з ведучих у харчовій промисловості, але не належить до високоприбуткових і не становить інтересу для вітчизняних і закордонних інвесторів.

Негативним наслідком державного регулювання цін на хліб є низька рентабельність при одночасному встановленні цін на енергоносії, борошно і зерно на рівні світових. Це в свою чергу не дає можливості проводити модернізацію, переоснащення підприємств, сповільнює технологічний розвиток.

Сучасна структура українського ринку хлібопродуктів на 75% представлена середніми і великими промисловими підприємствами, 25% формують підприємства споживчої кооперації та дрібний приватний сектор. Перерозподіл власності сприяв формуванню великих холдингів, що займають 4-5% ринку і переважно працюють на свій регіон. Це АТ “Київхліб” (14,6% у національному виробництві хлібобулочних виробів у 2006 році), АТ “Донецькхліб” (10,7%), холдинг “ТіС” (7,1%), концерн “Хлібпром” (5,3%), ТОВ “Хлібні інвестиції” (5,2%), ООО “Кулиничівський хлібокомбінат” (4,4%) та інші, але останнім часом

спостерігається тенденція до захоплення ринків сусідніх регіонів шляхом інтенсивного просування готової продукції [2].

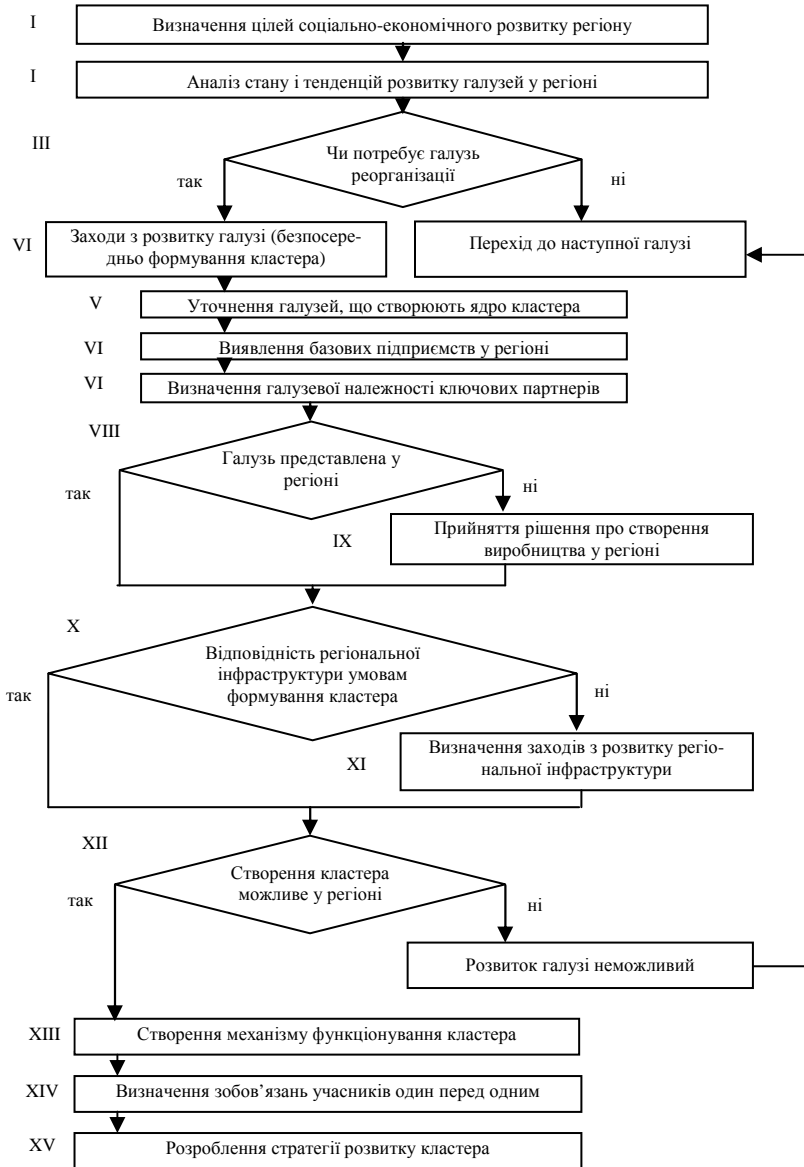
Проведений аналіз ринку хліба Полтавської області свідчить про зменшення обсягів виробництва продукції протягом останніх років, тоді як харчова промисловість має тенденцію до зростання. Виробництво хлібобулочних виробів на одну особу зменшилося з 52,5 кг у 2002 р. до 48,5 кг у 2006 р. [3].

Основну частку регіонального ринку хліба утворюють підприємства м.Полтави. Виробництво хлібобулочних виробів у місті на початку 2006 р. було поділено між ВАТ „Полтавський хлібокомбінат” – 70%, ВАТ „Полтавський хлібо завод №2” – 17% і ВАТ „Полтавський хлібо завод „Південний”, 8 мініпекарнями, двома дніпропетровськими, рещетилівським та запорізьким підприємствами. У 2006 р. на ринку з’явився новий учасник – представник Харківської області ООО “Кулиничівський хлібокомбінат”, який займав сегмент від 16% у 2006 р. до 57% у 2007 р. від загальної кількості реалізованого хліба у місті. Це характеризує основну тенденцію розвитку як регіонального, так і національного ринку хліба останніх років – укрупнення й концентрацію виробництва.

Аналіз економічного середовища регіону підтверджує необхідність регулювання конкурентоспроможності регіональних виробників хліба. Визнаною стратегією підвищення конкурентоспроможності є застосування кластерних технологій. Алгоритм створення регіонального міжгалузевого кластера представлений на рисунку.

Кластерні організаційні технології можуть і повинні застосовуватися для вирішення саме практичних завдань розвитку економіки регіонів України. Необхідно відзначити, що кластерні організаційні технології можуть бути реалізовані у формі проектів і програм з використанням загальноприйнятих умов реалізації проектного підходу [4]. Стратегічні цілі кластерного проекту можна коротко сформулювати, як:

- регулювання конкурентоспроможності регіональних виробників-учасників кластера;
- відповідне збільшення суми прибутку й показників рентабельності за рахунок зростання конкурентоспроможності продукції;
- використання й розширення регіональних мереж і каналів збуту продукції регіональних виробників;
- завантаження галузей, суміжних із промисловістю, що становить ядро кластера;
- максимально повна реалізація виробничого потенціалу регіону.

Алгоритм створення регіонального міжгалузевого кластера

У сучасній господарській практиці промисловий кластер – це група географічно об'єднаних та інтеграційно взаємозалежних компаній, що діють у певній сфері, взаємодоповнюють одна одну й посилюють, у результаті цього, конкурентні переваги окремих компаній, а, отже, і кластера в цілому. Однією з відмінних ознак промислового кластера в загальній моделі виробничо-коопераційних та інших взаємодій суб'єктів господарювання є фактор територіальної локалізації [5].

У деяких випадках кластери також містять у собі стратегічні альянси підприємств з університетами, дослідницькими установами, споживачами, технологічними брокерами й консультантами. Визначені в такий спосіб кластери можна вважати інноваційними системами прикладного значення.

Для забезпечення таких основних функцій кластерів, як освоєння нових ринків, обмін технологіями й підвищення конкурентоспроможності регіону, у нього повинні входити регіональні громадські організації, асоціації, відповідні департаменти місцевих органів влади. При цьому слід відмітити, що роль регіональних органів влади є значною тільки на перших етапах формування кластерів: в оцінці економічного середовища регіону, у виборі найбільш перспективних напрямів створення кластерів, і обумовлена врахуванням інтересів регіонального розвитку, що не є пріоритетними для бізнесу. Надалі регулюючий вплив зі сторони влади скорочується і головну роль починають відігравати закони ринкової економіки, що стимулюють розвиток конкурентоспроможних виробництв, регіональні ж органи влади підтримують конкурентне ринкове середовище [6].

Таким чином, основними аргументами на користь використання кластерного методу управління регіональною економікою є:

- 1) висока узгодженість з самим характером конкуренції й джерелами досягнення конкурентних переваг;
- 2) ефективне забезпечення функціонування міжгалузевих зв'язків, поширення технологій, навичок та інформації;
- 3) можливість здійснення внутрішньої спеціалізації й стандартизації; збільшення продуктивності праці;
- 4) мінімізація витрат на впровадження інновацій; наявність у структурі кластерів гнучких підприємницьких структур – малих підприємств, що сприяють формуванню інноваційних точок росту за рахунок високого ступеня спеціалізації при обслуговуванні конкретного промислового виробництва;
- 5) можливості ефективного обміну ідеями між фахівцями, а, отже, формування конкурентного середовища.

Виявлені переваги кластерної форми організації бізнесу свідчать про те, що кластер є не тільки засобом досягнення цілей промислової політики, але і потужним інструментом для стимулювання регіонального розвитку. Використання кластерів у регіональному бізнесі створює додаткові можливості для підвищення конкурентоспроможності учасників об'єднання, сприяє посиленню інноваційної спрямованості, збільшенню зайнятості, заробітної плати, відрахувань у бюджети різних рівнів, підвищенню стабільності й конкурентоспроможності регіональної економіки в цілому.

1.Державний комітет статистики України // www.ukrstat.gov.ua.

2.Петрович О. Хлебная мода // Продукты питания. – 2007. - №5. – С.16-25.

3.Головне управління статистики у Полтавській області

// www.poltavastat.pi.net.ua.

4.Портер М. Конкуренция. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2005. – 266 с.

5.Цихан Т.В. Кластерная теория экономического развития // Теория и практика управления. – 2003. – №5. – С.18.

6.Мигранян А.А. Теоретические аспекты формирования конкурентоспособных кластеров в странах с переходной экономикой // www.subcontract.ru.

Отримано 20.05.2008